

בבא בתרא קסט

משה שווערד

1. חדושי הרשב"א על מסכת בבא בתרא דף קסח/ב

אע"פ שאמרו עדים אנו כתבנו והתמנו ונתננו לו אין כותבין, במה דברים אמורים בשטרי הלואה. פי' ואפי' הוא תוך זמן, ומפני שני דברים, חדא דשמא פרעו, דכל שאין שטר בידו חוששין שמא נפרע ואפי' תוך זמנו, ועוד דשמא יגבה ויחזור ויגבה.

2. ספר דבר יעקב

א) וכן היה רשב"ג אומר הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו - א. כתב הר"י מיגש שדוקא בשטר קנין מהני החזרתו להחזיר המקח, אבל שטר ראייה, [דהיינו באופן שהקנין נעשה בקנין אחר והשטר ניתן לראיה], אין החזרתו עושה קנין. וכן דעת הרא"ש.

✓ הרא"ש מבאר הטעם שלא יהיה כחו של שני יותר מראשון, כלומר אם הראשון קנה בשטר או גם השני יש לו כח לקנות בשטר, אבל אם אצל הראשון השטר שימש רק בתור ראייה ולא בתור קנין, אין לשני כח להשתמש בו בתור שטר קנין. ✓ ונ"מ גם לפי חכמים שס"ל שאין אותיות נקנות במסירה מ"מ נקנות בכתיבה ומסירה, וה"מ מסירה של השטר קנין ולא שטר ראייה.

✓ הרמב"ן חולק על הר"י מיגש, וסובר שגם בשטר ראייה אמרינן לפי רשב"ג דקונה במסירה, ולפי רבנן קונה בכתיבה ומסירה. וכתב הגר"א [סימן סו-נו] שלפי הר"י מיגש מתורץ קדושת תוס' שהקשו שלפי רשב"ג יכול המוכר לכתוב שני שטרות, אחד שמכר השדה לשמעון והשני שמכר השדה ללוי, דלפי הר"י מיגש דוקא שטר קנין קונה ולא שטר ראייה, והא דכותבים שטר למוכר שלא בפני הלוקח מבוואר בשו"ע [סימן רלח-א] שזה דוקא בשטר ראייה ולא בשטר קנין.

3. ספר דבר יעקב

ב. כתב הרא"ש שדין אותיות נקנות במסירה [לפי רשב"ג] או בכתיבה ומסירה לפי רבנן מיירי דוקא בשטר קנין ולא בשטר ראייה. ← ומקשה הרא"ש דבשלמא במכר הוי השטר שטר קנין, אבל בשטר מלוה [שטר חוב] איך מועילה המסירה לענין שהמקבל יכול לגבות החוב, הרי שטר חוב הוי שטר ראייה. ותירץ דדוקא בשטר מכר אמרינן ששטר שעשה קנין יכול לחזור ולמוכרו לאחר וע"ז לעשות קנין [ולא שטר ראייה] משא"כ שטר חוב שלא שייך בו קנין אלא הממון שהלווה מחייב להחזיר, והשטר נכתב כדי לגבות ממשעבדי, תיקנו חכמים שבמסירת השטר קונה השיעבוד נכסים וגם את החוב.

4. יד רמה על בבא בתרא דף קסט/א

ליחוש לפירעון. הא קמ"ל דאפי' בקובע זמן לחבירו וקא מסהדי סהדי דקמן אוזפיה לזמן פלוני ואכתי לא מטא זימניה, דסד"א חזקה לא עביד איניש דפרע בגו זימניה, חיישינן לפירעון. ואפי' לריש לקיש, דעד כאן לא קאמר ריש לקיש אלא היכא דליכא ריעותא גבי מלוה כגון דאוזפיה על פה, א"נ דנקיט שטריה בידיה, ונפקא מינה למגבא בלא שבועה ואפי' מיתמי, אבל היכא דאוזפיה בשטר וליתיה לשטרא גבי מלוה דאיכא ריעותא גביה, אפי' בגו זימני נמי חיישינן לפירעון:

5. שו"ת הרא"ש כלל צד סימן ה

אם היה עד אחד עם הסופר שיהא מעיד על אבדת השטר, היו כותבין לו שטר אחר, אבל כיון דליכא תרי סהדי, לא מצו בית דין למכתב שטרא אחרנא. כההיא דתניא בפ' בתרא (ב"ב קסח:): מי שבא ואמר: אבד שטר חובו, אעפ"י שאמרו עדים: אנו כתבנו וחתמנו ונתננו לו את השטר, אין כותבין בשטרי הלואה. ופרשב"ם: מי שבא ואמר: אבד שטר חובי, ועדים אין לו, הא אם יש לו עדים שאבד הימנו, היו כותבין לו, ולא חיישינן שמא ימצאנו ויגבה בו שני פעמים באלו השטרות. וקשה לי על פירוש רשב"ם מההיא דפרק שני דכתובות (טז:): אבדה כתובתה, הטמינה כתובתה, נשרפה כתובתה, רקדו לפניה, שחקו לפניה, והעבירו לפניה כוס של בשורות, או מפה של בתולים, אם יש עדים באחת מכל אלו, כתובתה מאתים: וליחוש דילמא מפקא לה כתובתה וגביא בה? פירש: אעפ"י שהיא אומרת שאבדה כתובתה, שמא היתה משקרת, או אפילו אם היא אומרת אמת, שמא תמצאנה ותגבה בה פעם שניה; ומשני: מאי אבדה, באור; אי הכי, היינו נשרפה; ועוד, הטמינה, מאי איכא למימר? אלא כל אבדה כהטמינה דמי; אבל אם נשרפה כתובתה, אם יש עדים, גובה כתובתה; ועל כרחין נשרפה בעדים מיירי. וכיוצא בזה קאמר דאבדה כהטמינה דמי, דאפילו אבדה בעדים לא גביא בעדי הינומא, משום דחיישינן שמא תמצאנה ותגבה בה פעם שניה. ...

6. ספר תורת חיים על בבא בתרא דף קסח/ב

אבל בשטרי מקח וממכר כותבין חוץ מאחריות שבו. כתבו התוספות וכותבין מזמן ראשון דאי מזמנא דהאידינא שמא חזר ומכרה למוכר ויוציא אחר כך שטרא עליה וכו', ואם אין יודעין זמן ראשון מתי היה נראה שאין כותבין בו שום זמן דשטר שאין בו זמן כשר דמה שכותבין זמן בשטר הוא כדי שנדע מאיזה זמן יטרופ מהלקוחות ובהאי שטרא כיון דאין גובין בו מלקוחות שהרי כותבין אותו חוץ מאחריות שבו אין צריך לכתוב בו זמן וכיון דאין בו זמן אם חזר ומכרה למוכר ויוציא אח"כ שטר זה לא מצי למימר האידינא הוא דזכינתא מינך דאדרבה מוכר מצי למימר ליה כבר זכינתא מינאי ואנא הוא דזכינא מינך בתר הכי ודמייא להא דאיתא בסוף פרק מי שהיה נשוי הביאו הטור סוף סי' מ"ג ראוהו ושמעון שיש לכל אחד מהם שטר על לוי בשל ראוהו כתב בחמישי בניסן ובשל שמעון כתוב בניסן סתם ואין ללוי אלא שדה אחת שאין בה כדי חובות שניהם נותנין אותה לראובן דשמא שטריו של שמעון היה בסוף ניסן והכא נמי כיון דבשטריו של מוכר כתוב בו שנכתב בומון פלוני ובשטריו של לוקח לא כתוב בו שום זמן איכא למימר שנכתב קודם שטריו של מוכר:

7. תוספות מסכת בבא בתרא דף קסח עמוד ב

... תימה לר"י שכל מוכר שדה יכול להזיק ללוקח דכיון שכותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו דזימנין דכתב שני שטרות ונותן האחד ללוקח ולאחר שלש שנים או ארבע שיפסיד הלוקח את שטריו יבא ויאמר החזיר לי השטר ויביאהו לב"ד ויגבה בלא ראייה למאן דאמר אין צריך להביא ראייה ואותו לא יוכל לומר לו מתחלה כתבת שכתבת אז הרבה שטרות מאחר שהוא אין לו שטר ואין יכול להוכיח שלא החזירו לו ויש לומר דאיכא למימר שכיון שהחזיק שלש שנים בקרקע עומדת החזקה במקום השטר ויכול לומר כל מה שיכול לטעון אם היה השטר בידו כי יאמר מה שאין לי שטרי לא בשביל שהחזרתיו לך אלא שלא נזהרתי לשמרו לאחר שלש שנים

8. חדושי הרשב"א על מסכת בבא בתרא דף קסט"א

דילמא אתיא בעל חוב וטריף מיניה ואזיל איהו וטריף מלקוחות. איכא למידק אי איכא לקוחות בתראי היכי טריף בעל חוב מהאי דקדים, לימא ליה הנחתי לך מקום לגבות ממנו. י"ל כגון דשויה ניהליה אפותיקי מפורש:

9. חדושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף קסט עמוד א

דילמא אזיל בע"ח וטריף ליה להאי ואזיל איהו וטריף לקוחות, וא"ת ואי איכא לקוחות אחרניני נימא לוקח ראשון לבע"ח הנחתי לך מקום לגבות ממנו, י"ל דמיירי כגון שהיתה שדה של לוקח אפותיקי מפורש, א"נ דנכסי לקוחות [קנה] את"כ, ולבעל חוב לא כתב דאקני, ואמסקנא לא צריכינן לה אדהא אוקימנא דאתי מכה אבהתי.

10. חדושי הרמב"ן על מסכת בבא בתרא דף קסט"ב

אדהכי והכי שמיט ואכיל פירי. מהא שמעינן שהמלוה או הלוקח שטרפו ממנו מקחו והלך לו אצל הלקוחות יכול הוא לכופם בדין לדון עמו וב"ד נזקקין לטענותיו ומחייבין [ללקוחות לפורעו], ואין לקוחות יכולין לומר לו לך אצל לזה וכשיתחייב בדין ויהא בידך טרפא שכתבו לך על הלקוחות שלו הרי אנו פורעין, אלא ילכו הם אם ירצו ויזקיקוהו לבא לב"ד, דאי לא תימא הכי היכי אמרינן שמיט ואכיל פירי והרי אין בית דין מחייבין ללקוחות עד שיעמוד מוכר בבית דין בדין ויתחייב, אלא ש"מ לקוחות כמוכר, וכן הלקוחות כלוה כדאקשינן אי הכי שטרי הלואה נמי ומהדרין אמרי פייסיה בעל הבית בזווי והם מחזירים אחריו, ומיהו היכא דאיתיה ודאי מודעינן ליה כגון דאזיל שליחא בתלתא בשבתא ואתי בארבעה וקאי בחמשה בבי דינא, כדעבדינן בבני חורין מקמי אדרכתא כדאיתא בפרק הגוזל (ק"ב ב'), ואי מצטרכי לקוחות זמן לאהדורי בתריה יהיבין להו עד שלשים יום שהוא זמן ב"ד, ובלבד להוציא הדין לאמתו ולא לבא בעקיפין שכל זמן ב"ד אינו מן הדין אלא מדת רחמים נהגו חכמים עם בעלי דינן שלא לדחוק יותר מדי:

11. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף קסט עמוד ב

לתקוני שדרתיך וכו'. פ"י ואפ"י שלחו ליקח לו קרקע סתם הכין הוה משמע, דלא שדי איניש זוזי בכדי, ואפשר דמשום דלא כתיב דאקנה הוי טעותא לשליח

שלא באחריות והדר זבין לה באחריות. פ"י עצה טובה יהיב להו אם רוצה השליח, (וכן אם וכו') דאי לא כיון דטעה ונתבטל השליחות אין כאן אלא שיחזיר לה מעותיה, ומיהו אם לא הודיע וכו'. (א"ה, ע"י נמוק"י).

12. רא"ש מסכת בבא בתרא פרק י סימן כו

היא איתתא דיהבה ליה זוזי להווא גברא למיזבן לה ארעא אזל זבן לה שלא באחריות אתאי לקמיה דרב נחמן אמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי זיל זבנה מיניה שלא באחריות וזבנה ניהלה באחריות. לכאורה משמע שאמר למוכר שהיה קונה השדה לאשה פלונית דקאמר אזל זבן לה ועוד מדקאמר זיל זבנה מיניה שלא באחריות ואם איתא שלא פירש שקנאו לאשה מה היה צריך לקנות שנית מן המוכר כיון שקנאו בסתם לעצמו קנאו. אלא ודאי מיירי שפירש שקנאו לאשה וכיון ששינה בשליחותו שסתם קונה שדה אין קונה אלא באחריות דלא שדי איניש זוזי בכדי בטלה שליחות ואין כאן מקח לכך הוצרך לקנותו שנית מן המוכר ומיהו אם ירצה השליח יחזיר לה המעות אלא אם אין בידו מעות להחזיר לה קאמר שצריך לקבל עליו אחריות:

13. שו"ע חושן משפט - סימן קפב

(ו) נתן מעות לשלוחו לקנות לו קרקע, וקנה לו שלא באחריות, ה"ז עיוות, והשליח לוקח אותה לעצמו שלא באחריות כמו שעשה, וחוזר ומוכר למשלח באחריות, הואיל וקנה אותה במעותיו, והאחריות על השליח: הגה - ודוקא שהמשלח מספיק עצמו באחריות השליח ורוצה בקיום המקח. אבל אם אינו מספיק עצמו בזה, ורוצה לבטלו, הרשות בידו (ר"ן ריש פרק ב' דקידושין). י"א דוקא שאין לו לשליח להחזיר מעותיו למשלח, אבל אם רוצה להחזיר לו מעותיו הרשות בידו (טור בשם הרא"ש):

14. ספר נתיבות המשפט (ביאורים) - סימן קפב

[ז] יש אומרים דוקא שאין לו לשליח. עיין ש"ך (סק"ו) וט"ז שכתבו דלא פליגי הנך דיעות כלל. **וכתב עוד הט"ז דמיירי ג"כ שאין לו למוכר מעות, דאל"כ היה ביד השליח לכפות למוכר להחזיר מעותיו כיון שהמקח בטל. ולכאורה תמוה, חדא דלמה אמרו בש"ס (ב"ב קסט, ב) שהשליח יקח השדה שלא באחריות וימכור להמשלח באחריות שלו, הא כיון דהמקח בטל והמוכר חייב מעות לשליח ואין לו לשלם א"כ יקח השדה בגוביינא דב"ד וממילא יהיה אחריות על המוכר כמו בכל גביית חוב.** ועוד דל"ל להש"ס לומר כל זה, הא השליח אינו יכול לכופ להמשלח שיקבל השדה באחריות שלו כמ"ש הר"ן (קידושין יז, א בדפי הרי"ף ד"ה אבל), והמשלח אינו יכול לכופ להשליח שיתן דוקא קרקע זו באחריות דהא יכול לסלק עצמו בדברים אחרים כמו בשאר בע"ח, ואינו יכול לסלק בשדה זו רק בשויה על פי ב"ד או ברצון שניהם, ועל אופן כזה אין להש"ס ליתן עצה איך להגבות לבע"ח את חובו: לכן נראה דהשליח אינו יכול לסלק להמשלח רק במעות או בשדה זו על אחריות שלו דוקא, אבל לא בדברים אחרים על פי שומת ב"ד, וכן מורה לשון הרמ"א שכתב שאין לו לשליח להחזיר מעותיו, ולא כתב סתם שאין לו לשלם. והטעם לזה, דלא מחזקינן לשליח לגולן כלל ואמרינן דכוונתו היה לתקן את אשר עיוות בתקון המועיל, רק מחמת שהודיעו שהוא שליח יכול לתקן ג"כ בהחזרת מעותיו, אבל כשאין לו מעות והמשלח מספיק עצמו באחריות של השליח חייב ליתן לו הקרקע באחריות שלו והוי שפיר ג"כ תיקון העיוות, אבל ליתן לו דברים אחרים בשומא אינו יכול, דודאי אסור להוציא מעות אחרים וליתן לו שומא דודאי לא היה כוונת השליח על דבר שאסור לו לעשותו: ולפ"ז אתי שפיר ג"כ מה שהקשיתי לעיל שיכופ השליח להמוכר ליתן לו השדה באחריות בגוביינא דב"ד, **ד"ל דמיירי שעם האחריות הוא שוה יותר, ואם יגבה מהמוכר השדה באחריות בגוביינא דב"ד לא יגבהו המוכר בשדה רק כפי שיעור המעות ואז לא יהיה לו לסלק להמשלח כי המשלח יאמר בשדה שלם אני רוצה, ולכך צריך השליח ליקח השדה שלא באחריות וליתן להמשלח כל השדה באחריות שלו כשאין לו מעות.** אי נמי מיירי שיש לו למוכר לסלק במטלטלין והשליח מחוייב לסלק להמשלח או במזומן או בקרקע זו דוקא כמ"ש לעיל, ולכך צריך לקנות השדה שלא באחריות ולקבל אחריות על עצמו כשאין לו מעות:

15. ר"י מיגאש מסכת בבא בתרא דף קסט עמוד ב

רבן שמעון בן גמליאל אומר הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו. נראין הדברים דלאו בשטר שיש בו קנין קאמר אלא בשטר שאין בו קנין כגון שכתב לו שדי נתונה לך ובשטר מקח וממכר נמי כגון שכתב לו אני פלוני בן פלוני קביל' ממך כך וכך והרי שדי מכורה לך בהן וקבלתי על עצמי האחריות וחתמו העדים על השטר ומסרו לו בפני עדים. **דהויא קנית אותה מכירה או אותה מתנה באותו גוף השטר ולפיכך קאמר רבי שמעון בן גמליאל שאם החזיר לו את השטר חזרה מתנתו והוא הדין למכירה הואיל ובגוף השטר קנאו מעיקרא המקבל או הלוקח. אבל שטר שיש בו קנין כיון שבאותו קנין הוא שקנאה לאותה מתנה או לאותה מכירה מעיקרא והשטר לראיה בעלמא הוא בכי הא לא אמר רשב"ג שאם החזיר לו את השטר חזרה מתנתו שהרי לא קנאה מעיקרא בגוף השטר כדי שתחזור לבעלה בהחזרת השטר ...**

16. דף על הדף בבא בתרא דף קסט עמוד ב

בגמ': אתיא לקמיה דרב נחמן אמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי.

על פי היסוד הזה ביאר בכבודה של תורה (ויחי) את הפסוק (בראשית מז, כ) 'ויקן יוסף את כל אדמת מצרים לפרעה **כי מכרו מצרים איש שדהו וגו' ותהי הארץ לפרעה**', וצריך להבין, לשם מה אמרה התורה 'כי מכרו מצרים איש שדהו' וכי היינו סבורים דאחד מכר את שדה חברו.

אלא שהיה מקום לומר שהמכירה הזו שהיתה במצרים אינה תקפה משום אונאה, כי מכרו את הקרקעות בשביל לחם, ובודאי שלא קיבלו כפי השווי האמיתי, ואמנם הדין הוא דאין אונאה לקרקעות, ברם במכירה על ידי שליח יש אונאה לקרקעות, כי המשלה יכול לומר לשליח לתקוני שדרתיך ולא לעוותי, לפיכך פירטה התורה בדוקא שכל אחד מכר את שדהו ולא היתה המכירה על ידי שליחות, ועל כן 'ותהי הארץ לפרעה' ולא חל בזה דין אונאה.

בערבי נחל (שופטים) ביאר לפי זה מה שאמרו במדרש (תנחומא, כי תשא כז), 'באותה שעה הראה לו (הקדוש ברוך הוא למשה) כל אוצרות של מתן שכרן של צדיקים, של כל אחד ואחד לפי מעשיו, והוא שואל, האוצר הזה של מי הוא, והוא אומר של בעלי תורה, והאוצר הזה של מי הוא, של מכבדיהם, הוא מראה לו אוצר גדול מכולם, הוא אומר, רבונו של עולם, האוצר הגדול הזה של מי, **אמר לו, מי שיש לו מעשים טובים אני נותן לו משכרו, ומי שאין לו, חנינם אני עושה, ונותן לו מזה**', ותמוה, וכי הקדוש ברוך הוא ותרן ונותן חנינם.

אך הנה כתב בחובות הלבבות (שער הכניעה, ז), שיתכן שיראו לאדם בעולם הבא מצוות שעשה ויאמר שמעולם לא עשאתם, ויאמרו לו, עשאתם מי שסיפר בגנותך. ויש לומר, שהמצוה שעשה זה המספר בגנות נחשב כאילו היה שליח של זה שדיבר עליו. ברם אילו זה שקיימם באמת אף אם לא קיימם בשלימות, מכל מקום כשהם עוברים לזה שדיברו עליו נחשבות לו כאילו נתקיימו בשלימות, ויקבל לפי זה את שכרו, וזאת משום שיכול לומר לו 'לתקוני שדרתיך ולא לעוותי', ושלחתיך רק לקיים מצוות כראוי.

לזה אמרו במדרש, 'מי שיש לו משלו אני נותן לו משכרו', דהיינו שאין לו רק מצות שעשה הוא בעצמו, אבל 'מי שאין לו משלו', דהיינו שהביא מצות מאחרים שדיברו עליו, - 'חנם אני עושה, ונותן לו מזה', הריני מחשיב לו כאילו עשה מצוה בשלימות.

17. ספר חובות הלבבות - השער הששי - שער הכניעה - פרק ז

כי תבואו לראות פני מי בקש זאת מידכם רמס חצרי, ואמר (ישעיה א יג): לא תוסיפו הביא מנחת שוא קטרת תועבה היא לי. **כל שכן אם ישבחנו בשקר, שצריך להרחיק הדבר ההוא מעצמו**, ויאמר למספר: די לי (לך), אחי, בקיצורי במה שאני חייב בו לבורא, אל תקבץ עלי עוון קיצורי ועוון השבח במה שלא עשיתי, כי אני יודע עוונותי ופשעי יותר ממך... **ואמר אחד מן החסידים: הרבה בני אדם יבואו ליום החשבון, וכשמראים להם מעשיהם, ימצאו בספר זכיותם זכיות שלא עשו אותן, ויאמרו: לא עשינו אותן, ויאמר להם: עשה אותן אשר דיבר בכם וסיפר בגנותכם. וכן כשיחסר מספר זכיות המספרים בגנותם, יבקשו אותו (אותם) בעת ההיא, ויאמר להם: אבדו מכם בעת שדיברתם בפלוני ופלונני. וכן יש מהם גם כן שימצאו בספר חובותם חובות שלא עשו, וכשאומרים: לא עשינו, ויאמר להם: נוספו עליכם בעבור פלוני ופלונני שדיברתם בהם [והתחייבתם בהן מפני שזכיותכם לא הכריעו], כמו שנאמר (תהלים עט יב): והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך ה'. ועל זה הזהירנו הכתוב באמרו (דברים כד ט): זכור את אשר עשה ה' א-להיך למרים בדרך. והרביעי - כשייטיב לו הא-ל בטובה גדולה, ובחכמה יתירה, ותבונה רבה, או עושר גדול, או כבוד אצל המלכות, והדומה לזה ממה שנהגו בני - אדם להתפאר בהם ולהתגאות בעבורם, ויישאר על ענין שפלותו קודם לכן, ולא הוסיף אלא ענוה ושפלות לפני הא-להים וכבוד וטובה לבני - אדם, כמו שאמר אברהם עת ששיבחו הבורא ואמר (בראשית יח יז): המכסה אני מאברהם אשר אני עושה - ואנכי עפר ואפר (בראשית יח כז), ואמר משה (ואמרו משה ואהרן) (שמות טז ז): ונחנו מה, ואמר דוד, עליו השלום (תהלים כב ז):**

ואנכי תולעת ולא איש, אז יתברר מצפוננו, ותיאמן כניעתו. ואמר החכם בענין הזה (קהלת י ד): אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח. והחמישי - כשהוא מוכיח את נפשו ונותן דין הבורא מעצמו [ואם באים בעלי דינו להיפרע ממנו, משלם להם מעצמו וממהר לקבל על עצמו את העונש לא-להים], אף על פי שאין יכולת לדין על זה, תתברר כניעתו לא-להים ושפלותו ושחיותו, כמו שנאמר (עזרא י ב): אנחנו מעלנו בא-להינו ונשב נשים נכריות מעמי הארץ, ונאמר (עזרא י יט): ויתנו ידם להוציא נשיותם. ועם המאורעים האלה והדומים להם יתקיימו סימני הכניעה לאל, יתעלה, והשפלות מן הנכנעים, ותיראה אמונת לבבם בהם:

18. ספר ערבי נחל - פרשת שופטים

מאמר ג' במדרש (תנחומא תשא כז', א) כשעלה משה רבינו ע"ה למרום הראהו הקב"ה אוצרות של שכר ושאלו משה רבינו ע"ה וא"ל הללו לבעלי מצוה זו והללו לבעלי מצוה זו וכן כולם, אח"כ הראהו אוצר אחד גדול ושאלו זה למי א"ל מי שיש לו משלו אני נותן לו מאוצרות הראשונים ומי שאין לו משלו אני נותן לו מאוצר זה הגדול שהוא אוצר של מתנת חנם ע"כ. והוא תמוה לרבים, דודאי הקב"ה אינו וותרן ומי שטרח בערב שבת יאכל בשבת עבודה זרה ג. ואי כפשטות מדרש זה אם כן שוא עמלו עושי מצות, שע"ז מפסידין התענוג הרב הזה מהאוצר הגדול מכל האוצרות:

בדרך פשוט קרוב להלציי אמרתי, דהנה רוב בני אדם אין מקיימין מצוה כראוי בכל פרטיה ותנאיה, ולכן שכרה קטן כי אין המצוה בשלימות ומלאה חסרונות, ויצוייר שיהיה לאדם מצוה בשלימות עפ"י מ"ש בחובת הלבבות שער הכניעה פ"ז לפעמים יאמרו לאדם בעולם הבא מצוה שעשה ויאמר שלא עשאה מעולם, וישיבו לו עשאה מי שסיפר בגנותך וכן בעבירה ע"ש. נמצא המצוה שעשה זה המספר בגנות הוא כשליח לזה, ושלוחו של אדם כמותו, וקי"ל כתובות פ"ה. בשליח דמצי משלח למימר לתקוני שדתיך לא לעוותי, נמצא החסרונות של המצוה נשארים על זה המספר בגנות. והמצוה נשארה נקיה וזכה ביד זה, ואז שכר מצוה זו גדול, לזה אמר מי שיש לו משלו, רצה לומר שאין לו רק מצות שעשה הוא בעצמו, משא"כ מי שאין לו משלו, ר"ל שהביא מצות אחרים, כי היה מהנעלבים ואינם עולבים, שכר מצוה זו גדול וק"ל: